

Laboratorium 11 - Spadek wzdłuż gradientu

Dawid Żak

Szymon Hołysz

2025-06-18

Table of contents

Zadanie 1.	1
Zadanie 2.	3

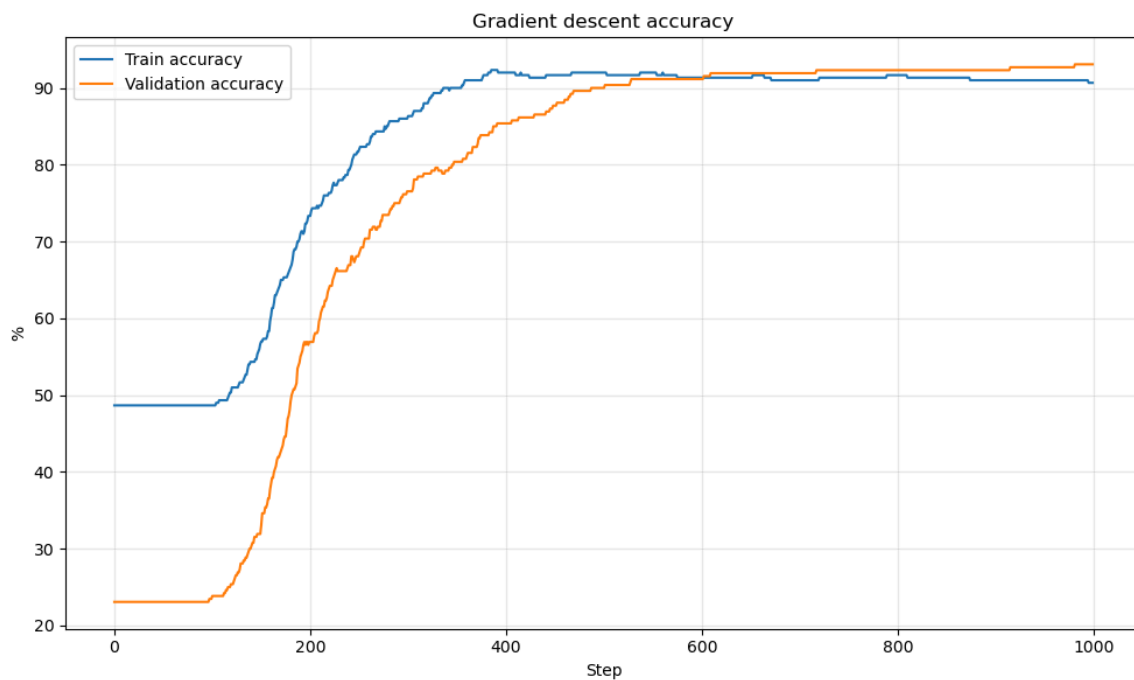
Zadanie 1.

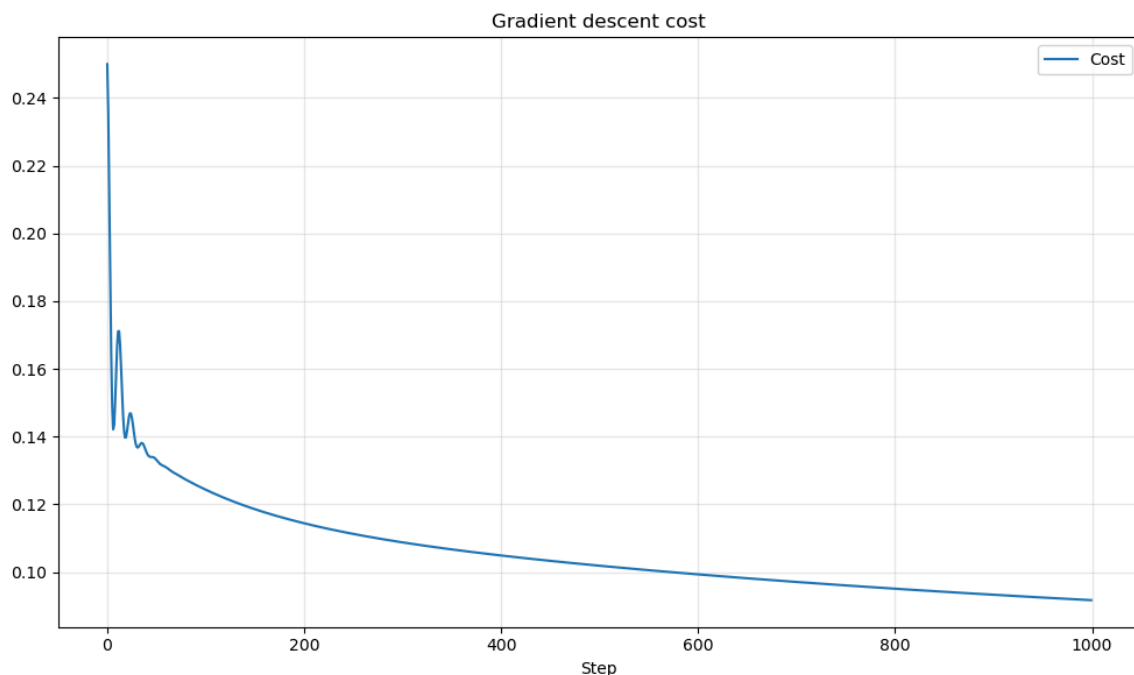
Rozwiąż ponownie problem predykcji typu nowotworu (laboratorium 2), używając metody spadku wzdłuż gradientu (ang. *gradient descent*). Stałą uczącą możesz wyznaczyć na podstawie najmniejszej i największej wartości własnej macierzy $A^T A$. Porównaj uzyskane rozwiązanie z metodą najmniejszych kwadratów, biorąc pod uwagę następujące kryteria:

- Dokładność predykcji na zbiorze testowym
- Teoretyczną złożoność obliczeniową
- Czas obliczeń.

```
Learning rate: 3.667777291369401e-08
Step 1    cost value: 0.25,  train accuracy: 48.67,  validation accuracy:
23.08
Step 50   cost value: 0.13,  train accuracy: 48.67,  validation accuracy:
23.08
Step 100  cost value: 0.12,  train accuracy: 48.67,  validation accuracy:
23.46
Step 150  cost value: 0.12,  train accuracy: 56.67,  validation accuracy:
31.92
Step 200  cost value: 0.11,  train accuracy: 73.33,  validation accuracy:
56.92
Step 250  cost value: 0.11,  train accuracy: 81.67,  validation accuracy:
68.08
Step 300  cost value: 0.11,  train accuracy: 86.00,  validation accuracy:
76.54
Step 350  cost value: 0.11,  train accuracy: 90.00,  validation accuracy:
80.38
Step 400  cost value: 0.10,  train accuracy: 92.00,  validation accuracy:
85.38
Step 450  cost value: 0.10,  train accuracy: 91.67,  validation accuracy:
87.69
Step 500  cost value: 0.10,  train accuracy: 92.00,  validation accuracy:
```

90.00			
Step 550	cost value: 0.10,	train accuracy: 92.00,	validation accuracy:
91.15			
Step 600	cost value: 0.10,	train accuracy: 91.33,	validation accuracy:
91.15			
Step 650	cost value: 0.10,	train accuracy: 91.33,	validation accuracy:
91.92			
Step 700	cost value: 0.10,	train accuracy: 91.00,	validation accuracy:
91.92			
Step 750	cost value: 0.10,	train accuracy: 91.33,	validation accuracy:
92.31			
Step 800	cost value: 0.10,	train accuracy: 91.67,	validation accuracy:
92.31			
Step 850	cost value: 0.09,	train accuracy: 91.33,	validation accuracy:
92.31			
Step 900	cost value: 0.09,	train accuracy: 91.00,	validation accuracy:
92.31			
Step 950	cost value: 0.09,	train accuracy: 91.00,	validation accuracy:
92.69			
Step 1000	cost value: 0.09,	train accuracy: 90.67,	validation accuracy: 93.08

Metodą spadku wzdłuż gradientu udało się uzyskać dokładność predykcji na zbiorze walidacyjnym na poziomie 93%. Jest to nieco mniejszy wynik o dokładności predykcji metodą najmniejszych kwadratów, która wynosiła 97%.

Porównując czasy wykonania, należy zwrócić uwagę na znaczną przewagę metody najmniejszych kwadratów, przy której czas rozwiązywania układu równań funkcją biblioteczną `numpy.linalg.solve` był krótszy niż 0.1 s, natomiast znajdowanie rozwiązania metodą gradient descent trwało 1.9 s.

Wynika to bezpośrednio ze złożoności obliczeniowej, która dla metody najmniejszych kwadratów wynosi $O(n^3)$, gdzie n to liczba parametrów, natomiast dla gradient descent - $O(ndk)$, gdzie n to liczba iteracji, d to liczba parametrów, a k to liczba punktów danych. Stąd gradient descent może sprawdzać się tylko dla dużych liczb parametrów.

Zadanie 2.

Należy wyznaczyć najkrótszą ścieżkę robota pomiędzy dwoma punktami $x^{(0)}$ i $x^{(n)}$. Problemem są przeszkody usytuowane na trasie robota, których należy unikać. Zadanie polega na minimalizacji funkcji kosztu, która sprowadza problem nieliniowej optymalizacji z ograniczeniami do problemu nieograniczonego optymalizacji.

Macierz $X \in \mathbb{R}^{(n+1) \times 2}$ opisuje ścieżkę złożoną z $n + 1$ punktów $x^{(0)}, x^{(1)}, x^{(2)}, \dots, x^{(n)}$. Każdy punkt $x^{(i)} \in \mathbb{R}^2$. Punkty początkowy i końcowy ścieżki, $x^{(0)}$ i $x^{(n)}$, są ustalone.

Punkty z przeszkodami (punkty o 2 współrzędnych), $r^{(j)}$ dane są w macierzy przeszkód $R \in \mathbb{R}^{k \times 2}$.

W celu optymalizacji ścieżki robota należy użyć metody największego spadku. Funkcja celu użyta do optymalizacji $F(x^{(0)}, x^{(1)}, \dots, x^{(n)})$ zdefiniowana jest jako:

$$F(x^{(0)}, x^{(1)}, \dots, x^{(n)}) = \lambda_1 \sum_{i=0}^n \sum_{j=1}^k \frac{1}{\epsilon + \|x^{(i)} - r^{(j)}\|^2} + \lambda_2 \sum_{i=0}^{n-1} \|x^{(i+1)} - x^{(i)}\|^2$$

Symbole użyte we wzorze mają następujące znaczenie:

- Stałe λ_1 i λ_2 określają wpływ każdego członu wyrażenia na wartość $F(X)$.
 - λ_1 określa wagę składnika zapobiegającego zbyt niemu zbliżaniu się do przeszkody
 - λ_2 określa wagę składnika zapobiegającego tworzeniu bardzo długich ścieżek
 - n jest liczbą odcinków, a $n + 1$ liczbą punktów na trasie robota.
 - k jest liczbą przeszkód, których robot musi unikać.
 - Dodanie ϵ w mianowniku zapobiega dzieleniu przez zero.
1. Wyprowadź wyrażenie na gradient ∇F funkcji celu F względem $x^{(i)}$: $\nabla F = \left[\frac{\partial F}{\partial x^{(0)}}, \dots, \frac{\partial F}{\partial x^{(n)}} \right]$. Wzór wyraż poprzec wektory $x^{(i)}$ i ich składowe, wektory $r^{(j)}$ i ich składowe, ϵ , λ_1 , λ_2 , n i k (niekoniecznie wszystkie). Wskazówka. $\frac{\partial \|z\|^2}{\partial z} = 2z$.
 2. Opisz matematycznie i zaimplementuj kroki algorytmu największego spadku z przeszukiwaniem liniowym, który służy do minimalizacji funkcji celu F . Do przeszukiwania liniowego (ang. *line search*) użyj metody złotego podziału (ang. *golden section search*). W tym celu załóż, że F jest unimodalna (w rzeczywistości tak nie jest) i że można ustalić początkowy przedział, w którym znajduje się minimum.
 3. Znajdź najkrótszą ścieżkę robota przy użyciu algorytmu zaimplementowanego w poprzednim punkcie. Przyjmij następujące wartości parametrów:
 - $n = 20, k = 50$
 - $x^{(0)} = [0, 0], x^{(n)} = [20, 20]$
 - $r^{(j)} \sim \mathcal{U}(0, 20) \times \mathcal{U}(0, 20)$
 - $\lambda_1 = \lambda_2 = 1$
 - $\epsilon = 10^{-13}$
 - liczba iteracji = 400

Ponieważ nie chcemy zmieniać położenia punktu początkowego i końcowego, $x^{(0)}, x^{(n)}$, wyzeruj gradient funkcji F względem tych punktów.

Obliczenia przeprowadź dla 5 różnych losowych inicjalizacji punktów wewnątrz ścieżki $x^{(1)}, \dots, x^{(n-1)}$.

Narysuj przykładowy wykres wartości funkcji F w zależności od iteracji.

Zapewnij powtarzalność wyników, ustawiając wartość odpowiedniego ziarna.

$$\nabla F = \left[\frac{\partial F}{\partial x_0}, \dots, \frac{\partial F}{\partial x_n} \right]$$

$$F(x_0, \dots, x_n) = \underbrace{\lambda_1 \sum_{i=0}^n \sum_{j=1}^k \frac{1}{\epsilon + \|x_i - v_j\|_2^2}}_A + \underbrace{\lambda_2 \sum_{i=0}^{n-1} \|x_{i+1} - x_i\|_2^2}_B$$

$$\frac{\partial A}{\partial x_i} = \frac{-2(x_i - v_j)}{(\epsilon + \|x_i - v_j\|_2^2)^2}$$

$$\begin{aligned} \frac{\partial B}{\partial x_i} &= \frac{\partial}{\partial x_i} (\|x_i - x_{i-1}\|_2^2 + \|x_{i+1} - x_i\|_2^2) = 2(x_i - x_{i-1}) - 2(x_{i+1} - x_i) = \\ &= 2(2x_i - x_{i-1} - x_{i+1}) \end{aligned}$$

Zauważamy, że sumując po i od 0 do n zerują się wszystkie składniki poza tym zawierającym x_i , po którym różniczkujemy:

$$\frac{\partial F}{\partial x_i} = \lambda_1 \sum_{j=1}^k \left(\frac{-2(x_i - v_j)}{(\epsilon + \|x_i - v_j\|_2^2)^2} \right) + 2\lambda_2 (2x_i - x_{i-1} - x_{i+1}) \quad \text{dla } i \neq 0 \wedge i \neq n$$

Figure 1: wyprowadzenie gradientu

Po znalezieniu gradientu funkcji kosztu zaimplementujemy algorytm największego spadku: - inicjalizujemy punkty ścieżki i przeszkody - Powtarzamy poniższe kroki ustaloną liczbę razy (w naszym wypadku 400): - Obliczamy gradient ∇F w punkcie - Wyznaczamy optymalną wartość kroku za pomocą metody złotego podziału - Aktualizujemy punkty ścieżki

Metoda złotego podziału opiera się na wykorzystaniu szczególnych własności funkcji unimodalnej, to jest takiej, która na danym przedziale posiada dokładnie jedno minimum.

Ustalamy współczynnik t , $0 < t < 1$, a następnie powtarzamy poniższe operacje aż do uzyskania żądanej zbieżności: - Obliczamy długość przedziałów $d = t(b - a)$, - Przyjmujemy punkty $l = b - d$, $r = a + d$, - Porównujemy wartości funkcji i decydujemy, czy minimum znajduje się w przedziale lewym, czy prawym i ustawiamy odpowiednio a i b .

Koszty końcowe dla każdej próby:

Próba 1: 70.139501

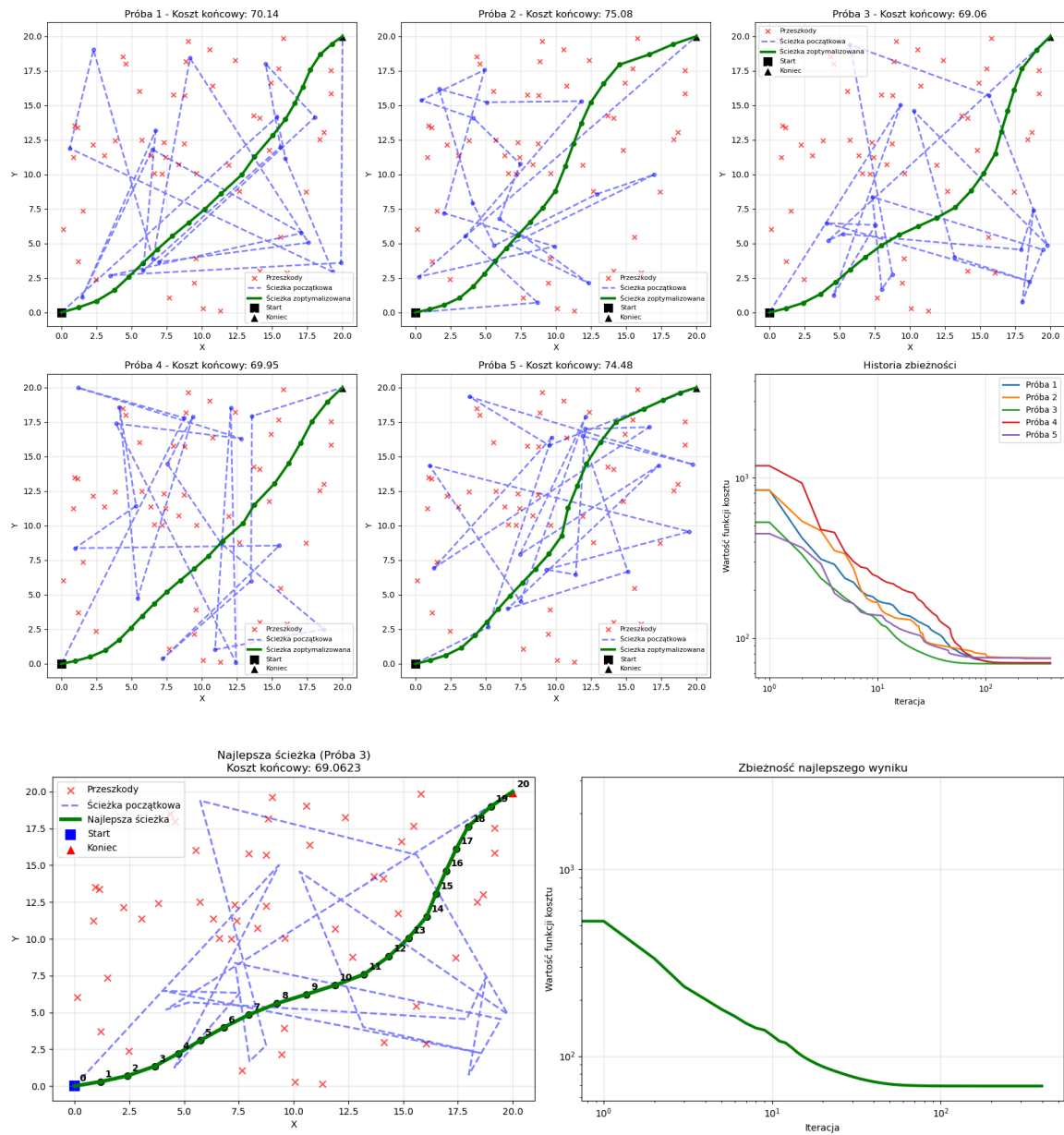
Próba 2: 75.080737

Próba 3: 69.062293

Próba 4: 69.951910

Próba 5: 74.477471

Znalezione przez algorytm optymalne ścieżki ilustrują poniższe wykresy:

Najlepszy wynik z próby 3
Koszt końcowy: 69.062293
Liczba iteracji: 400